

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Oponentský posudek bakalářské práce Jakuba Dolanského

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Štichauer, PhD.

Oponent: PhDr. Olga Nádvorníková, PhD.

Ústav románských studií FF UK

Název bakalářské práce: Antéposition et postposition des adjectifs épithètes en diachronie (depuis le XVIe siècle) / Antepozice a postpozice francouzských adjektiv v diachronii (od 16. století)

Obsah práce. Tématem předkládané bakalářské práce je pozice adjektiv ve francouzštině, a to z diachronního hlediska (vývoj od 16. století). Převážnou část textu (přibližně 40 stran z celkových padesáti) zaujímá shrnutí teoretických různých přístupů k analýze pozice adjektiv, synchronně i diachronně. Vlastní výzkum vývoje pozice adjektiv je pak omezen na posledních dvanáct stran textu (kap. 9, str. 43-55) a zaměřuje se na adjektiva označující barevné spektrum.

Formální náležitosti práce a její úprava. Předkládaný text respektuje požadavky na rozsah tohoto typu akademické práce a je přehledně členěn pomocí desetinného třídění. Práce neobsahuje žádný poznámkový aparát a téměř žádné vnitřní odkazy, přestože by to desetinné třídění kapitol, které autor zvolil, umožňovalo. Autor bakalářské práce zvolil citace pomocí jména autora a roku a důsledně tento způsob dodržuje; v případě opakovaných citací z téhož díla by však bylo vhodné používat odkazy pomocí op. cit nebo ibid. (např. na str. 21 nebo 22 nebo 11 dole a 12 nahoře). Odkaz je vhodné uvádět v závěru citace/parafráze, aby byla jasně vymezena od vlastního textu (tato hranice není zřejmá např. na str. 23 nahoře). Autor v závěru práce uvádí dostatečně rozsáhlou bibliografii, obsahující odkazy nejen na současné, ale i na dobové gramatiky. Ve vlastním textu je nejhojněji citovanou gramatikou *Grammaire méthodique du français*; někde jde téměř o koláž citací z této příručky, takže na některých stranách přímé citace převažují nad vlastním autorovým textem (např. na str. 21). Bylo by vhodnější více volit parafráze (příp. z více zdrojů), a vytvářet tak vlastní text. (Kromě toho by bylo třeba vzít v úvahu, že vydání *Grammaire méthodique* z roku 1994, na které autor odkazuje, se výrazně liší od vydání novějších, např. z roku 2009). Závažnějším problémem je však opakující se nepochopení základního zdroje, který autor zvolil pro prezentaci zkoumaného problému ze synchronního hlediska – jedná se o článek H. Nølkeho (1996; nikoli Nolkeho, jak je uváděno v práci). Např. podmiňovací způsob, který Nølke zejména v úvodní části svého článku užívá, totiž jednoznačně vyjadřuje odstup, který tento autor zaujímá vůči dosud užívaným přístupům a vysvětlením pozice adjektiv ve francouzštině. Tyto věty pak rozhodně nelze prezentovat jako Nølkeho vlastní názor (např. na str. 22 nahoře).

Práce je psána francouzštinou na dostatečné úrovni; překlepy ani jazykové chyby nejsou příliš časté (*malgré que* na str. 36 a 40, ..., *possède d'une valeur objective* na str. 18, užívání členů atd.). Problematické jsou však opakované případy, kdy je vyjádření nejasné (např. na str. 20 *En changeant d'adjectif chromatique, le sens ne varie pas*), nebo vágní a informačně téměř vyprázdněné (např. výčty na str. 40-41 aj.). Tyto případy jsou však způsobeny závažnějším problémem, který se týká vlastního obsahu předkládané bakalářské práce.

Hodnocení obsahu práce. Jak bylo uvedeno výše, převážnou část práce zabírá shrnutí sekundární literatury (str. 10-43). Kompilace sekundární literatury jsou na bakalářské úrovni přijatelné, je však velmi obtížné na ně argumentačně reagovat. Kromě výše zmíněných problémů s porozuměním Nølkeho článku je jedním z hlavních problémů teoretické části práce skutečnost, že nijak nesměřuje k empirickému výzkumu, který následuje, tj. pojednává bez hierarchizace o různých aspektech daného problému. Pokud jsou předmětem výzkumu adjektiva barevného spektra, proč jsou v teoretické části podrobně prezentována např. také verbální adjektiva (str. 22)? Absence zaměření na konkrétní výzkum se pak projevuje nejen ve struktuře teoretické části práce, ale např. již v abstraktu, kde je cíl práce uveden velmi ambiciózně a zároveň vágně. Větší jasno do záměru práce nevnaší ani Úvod (str. 9), kde je uveden sled výskytů z FRANTEXTu a následně je zmíněno, že adjektiva se mohou vyskytovat v antepozici, v postpozici nebo v obou pozicích a že pozice může ovlivňovat význam daného adjektiva. O faktorech, které autor vybral pro svou analýzu, a o metodologii této analýzy však není nic uvedeno.

Vzhledem k omezenému rozsahu práce jsou v teoretické části práce zarážející zejména rozsáhlé enumerace adjektiv s vlastními komentáři autora, které nejsou založeny na žádných objektivních kritériích, ať již na sekundární literatuře (např. slovnících), nebo na jazykových testech (např. na str. 19-20 aj.). Tato adjektiva by bylo bývalo postačovalo uvést jako příklady dané kategorie v závorce, protože uvedené komentáře nejsou nijak informačně přínosné – buď se jedná o tautologii, nebo je adjektivum přímo opakováno (např. *un corps bossu [...] on est bossu*, str. 19). Často je pak opakován stejný komentář u sledu adjektiv (např. str. 21 dole). Některé komentáře jsou navíc věcně problematické – *un vêtement léger* je definováno jako *nous ne sommes pas suffisamment habillés malgré la température basse* (str. 24), *une petite faim* jako *petite quantité de nourriture*, podobně na str. 25 aj. A jaký význam přikládá autor termínu *désigner*, který používá ve výčtech na str. 23 a 25? Místo těchto výčtů partikularit by bylo bývalo třeba stručně a hutně vystihnout a shrnout základní jevy a přejít k empirické analýze. Z metodologického hlediska je pak zarážející, že jediné plně autentické příklady pocházející z analyzovaného korpusu jsou uvedeny nikoli v empirické části, ale v části teoretické (str. 20 a v Úvodu, částečně také na str. 28).

Pokud jde o empirickou část, jak sám autor na několika místech teoretické části své práce uvádí, pozice adjektiv ve francouzštině je komplexní jev, který je ovlivněn celou sadou různých faktorů; zvolené téma zaměřené na vývoj jazyka pak do tohoto komplexu vnáší ještě aspekt diachronní. Vzhledem k této komplexnosti bych očekávala, že se autor po teoretickém představení základních rysů daného jevu zaměří na konkrétní analýzu úžeji vymezeného segmentu dané problematiky, a to jednak pomocí jazykových testů a manipulací, jednak pomocí materiálové analýzy na základě vybraného jazykového korpusu, v tomto případě FRANTEXTu. Autor si velmi vhodně vybral adjektiva označující barevné spektrum, ale např. již prezentace hypotézy je problematická – kde jsou např. příklady 7a a 8a? (str. 44-45). Je třeba rovněž připomenout, že princip jazykového testu spočívá v tom, že je určitá změna aplikována na všechny analyzované výskyty a následně jsou komentovány a analyzovány výsledky těchto manipulací – jejich gramatičnost, významové posuny apod. Prostá náhrada jednoho chromatického adjektiva jiným v evidentních případech (př. 5 na str. 28 nebo v „hypotéze“ na str. 44) není příliš přínosná. Jazykovým testem pak *není* subjektivní komentář k barvě referentu jména, k němuž se adjektivum vztahuje (str. 43).

Závěrem je třeba uvést nejproblematictější část předkládané práce, a to přílohy a s nimi spojenou analýzu výskytů z korpusu FRANTEXT. Analýza vývoje pozice adjektiv barevného spektra na rozsáhlém jednojazyčném korpusu mohla přinést velmi zajímavé výsledky, pokud by se autor z nějakého důvodu nerozhodl omezit svůj „výzkum“ na několik vybraných jmenných syntagmat (spojení konkrétních adjektiv s konkrétním jménem, např. *chapeau noir*

a *noir chapeau*). Není jasné, na jakém základě si autor daná syntagmata pro svou analýzu vybral, jeho rozhodnutí má však pro předkládanou analýzu dva závažné důsledky:

1. tématem předkládané práce je analýza pozice adjektiv (barevného spektra) a (předpokládám) vliv této pozice na jejich interpretaci; při výše uvedeném omezení výzkumu jsou však získané výsledky platné *právě jen* pro daná jmenná syntagmata – generalizace celkově na daná adjektiva je velmi problematická;
2. i na rozsáhlém synchronním korpusu by bylo obtížné získat dostatečný počet výskytů daných syntagmat pro relevantní závěry; při omezení na diachronní subkorpusy je pak získání dostatečného počtu výskytů nemožné. Výsledkem je, že autor vyvozuje své závěry často na jednotkách výskytů, někdy dokonce na hapax legomena.

Výsledky sondy do korpusu navíc nejsou příliš integrovány do textu – prosté odkazy (*cf. l'appendice*) neumožňují dohledat konkrétní tabulku, na niž autor chce odkázat, protože výčty v přílohách nejsou nijak číslovány. Kvantifikace získaných výsledků kromě toho není vyvážena ani kvalitativní analýzou konkrétních příkladů v kontextu, třebaže korpus FRANTEXT dostatečný kontext nabízí. Rovněž není nikde uvedeno, jaká byla velikost jednotlivých analyzovaných subkorpusů a jejich složení (rozdíly mezi nimi), a jaký byl celkový počet analyzovaných syntagmat. Vzhledem k absenci exemplifikace pak není jasné, jakým způsobem autor rozlišoval např. výskyty adjektiv s chromatickým významem a s významem metaforickým.

Je zřejmé, že autor věnoval předkládané práci velké úsilí; výsledek prezentovaný v práci však tomuto úsilí neodpovídá. Vzhledem k výše uvedeným výhradám navrhuji hodnocení **dobře**.

V Praze dne 8. 6. 2014

PhDr. Olga Nádvorníková, PhD.